

Влада на Република Македонија
Секретаријат за информатичко општество

Извештај за резултатите
од Програмата за доделување
на вредносни бонови – ваучери

Март 2008

Содржина

1. Вовед	3
2. Концепт на Програмата за доделување на вредносни бонови – ваучери.....	4
2.1. Цел на Програмата.....	4
2.2. Регулатива.....	5
2.3. Принципи за имплементација на Програмата.....	5
2.4. Организација.....	7
2.5. Услови.....	8
2.6. Пријавување.....	9
3. Тек на програмата и резултати од Програмата.....	10
3.1. Распределба на ваучерите по факултети.....	10
3.2. Доделување на ваучерите на студенти од страна на факултетските служби.....	12
3.3. Реализација на ваучерите во продажните места.....	12
3.4. Контроли над регуларноста на спроведување на Законот.....	14
3.5. Поништување на неискористените ваучери.....	14
4. Проблеми при спроведување на Програмата.....	15
5. Заклучок.....	17

Вовед

Во последно време во голем број европски земји се спроведуваат владини програми за зголемување на степенот на користење на компјутери во домаќинствата, различно дизајнирани и таргетирани кон различни групи на граѓани. Ваквите програми, било да се насочени кон вработените, студентите, учениците или граѓаните со посебни потреби претставуваат важен политички инструмент за надминување на дигиталниот јаз и забрзување на процесот на градење на информатичко општество.

Согледувајќи ја потребата и користа од развојот и употребата на информатичко – комуникациските технологии за побрз економски развој, Република Македонија го постави градењето на информатичко општество за своја стратешка определба и во таа насока спроведува голем број на проекти пред се, за продлабочување на општото ниво на ИТ писменост кај граѓаните. Притоа, како една од конкретните мерки за зголемување на бројот на компјутери во употреба во земјата беше спроведена и *програма за доделување на вредносни бонови – ваучери за купување компјутери*, која Владата на Република Македонија ја таргетираше кон оние студенти кои се најблиску до вклучување на пазарот на трудот, на тој начин придонесувајќи за самостојно учење за користење на компјутери и создавање на ИТ писмена работна сила.

Овој документ претставува извештај за резултатите од Програмата за доделување на вредносните бонови – ваучери, вклучувајќи анализа на мотивите и методот на спроведување на Програмата, опис на концептот, текот и постапката на доделување на ваучерите, статистички податоци за бројот на распределените и реализираните/искористените ваучери, како и проценка на успешноста на Програмата и укажување на проблемите при нејзиното спроведување.

Искуството од спроведувањето на Програмата покажува дека придобивките од една ваква иницијатива мошне очигледно ги надминуваат трошоците за истата. Основниот предизвик, кој ѝ беше наметнат на македонската Влада и кој препорачуваме дека секоја Влада заинтересирана за имплементација на иницијативи од ваков тип треба да пронајде начин да го надмине е прашањето за *изнаоѓање најсоодветен начин за организација и спроведување на Програмата за да се осигура дека истата ќе биде ефективна* постигнувајќи ги зацртаните цели и вешто избегнувајќи ги можните опструкции и непредвидени проблеми на патот кон нејзина ефикасна реализација.

Концепт на Програмата за доделување на вредносни бонови – ваучери

Согласно приоритетите на Владата на Република Македонија за приближување на ИКТ технологиите до граѓаните и изградба на информатичко општество, а со цел зголемување на бројот на компјутери во употреба меѓу граѓаните, во рамките на проектот „Македонија – земја на информатичари“ беше спроведена Програма за доделување на вредносни бонови – ваучери во номинална вредност од 12 300 денари, како директна финансиска помош при купување компјутери. Таргет група за која беше наменета оваа програма се редовни студенти, државјани на РМ за прв пат запишани во завршна година на студии во учебната 2007/2008 година на било кој акредитиран факултет во РМ, како и сите студенти кои се евидентирани како лица со хендикеп. Програмата, спроведена во соработка меѓу министерот за информатичко општество, Министерство за финансии и Министерство за образование и наука, започна на 1 ноември и заврши заклучно со 26 декември 2007 година. Исто така, со цел за поголема транспарентност и ефективност на Програмата, во реализацијата беа директно вклучени и сите високообразовни институции (државните и акредитираните приватни универзитети) во Република Македонија, како и сите компании во земјава регистрирани за дејности поврзани со трговија, одржување и поправка на компјутери кои изразија интерес за учество во Програмата.

Цел на Програмата

Во Република Македонија, земја која за свој основен приоритет ја има изградбата на информатичко општество, бројот на компјутери во употреба и бројот на интернет корисници е на релативно ниско ниво, споредено со другите земји во регионот и ЕУ. Според последните истражувања од 2007 година, од вкупната популација во земјата, 47% користи компјутери а 32% користи интернет. Во поглед на користењето на компјутери и интернет во домаќинствата, 40% од домаќинствата имаат компјутери, а само 17% се поврзани на интернет.

Земајќи ги во предвид овие податоци, основна задача на Владата на Република Македонија на патот кон изградба на информатичко општество и создавање на економија заснована на знаење е зголемување на бројот на компјутери во употреба во домаќинствата и бројот на интернет корисници и изедначување на овие податоци со оние од другите земји од регионот па и пошироко, со земјите од Европската унија.

Во таа насока, *целта на оваа Програма е зголемување на бројот на компјутери во употреба во земјата и тоа поконкретно, меѓу помладата ИТ-активна генерација, односно студентите кои се најблиску до вклучување на пазарот на трудот, на тој начин воедно овозможувајќи и ширење на ИТ вештините потребни за успешно извршување на идните работни обврски.*

Земајќи ги во предвид активностите на Владата за осовременување на образованиот процес преку искористување на информатичко-комуникациските технологии (вovedување на компјутери во училиштата, обезбедување бесплатен интернет во студентските домови и училиштата, бесплатни обуки за користење на компјутери итн.), сосема е јасна мотивацијата за спроведување на програма од ваков тип, која доаѓа како надополнување на претходните програми во оваа насока и преку која доаѓа до израз вниманието кое Владата го посветува на младите како носители на развојот на информатичкото општество.

■ Регулатива

Со цел овозможување регуларно и легално спроведување на Програмата беше донесен и посебен Закон за доделување на вредносни бонови – ваучери, со кој се поставија основните правила за реализација на Програмата, поконкретно - начинот и постапката на издавање на ваучерите, целната група за која се наменети, како и условите за нивна реализација. Исто така, врз основа на овој закон беше донесено и Упатство за начинот и постапката на издавање и користење на вредносните бонови - ваучерите, во кое поблиску беа дефинирани активностите кои сите учесници во Програмата требаше да ги преземат (пред сè, студентите и компаниите како директни корисници на програмата) за да можат да го искористат бенефитот од оваа Програма.

■ Принципи за имплементација на Програмата

Основни принципи на кои се базира имплементацијата на оваа програма се:

- **Транспарентност**
- **Безбедност**
- **Едноставност**

1. Транспарентност

Со цел задржување на транспарентноста при доделувањето на ваучерите во состав на програмата беше креирана и информативна веб страна (www.vlada.mk/vaucheri.htm) каде можеше да се најдат сите подетални информации околу организацијата на Програмата, почнувајќи од начинот и постапката на издавање на ваучерите, распределбата на ваучерите по факултети па сè до објавување на информации за продажбата на компјутерите вклучувајќи податоци за ИТ компании-учесници во програмата, број на издадени и реализирани ваучери, како и број на нереализирани ваучери.

Покрај тоа, веб страната имаше и контакт информации овозможувајќи им на граѓаните да стапат во непосреден контакт со организаторите на Програмата и директно да бидат информирани за било какви прашања во однос на истата.

По завршување на програмата беше подготвен и испратен детален извештај со статистички податоци за реализацијата на Програмата до Собранието на РМ, со што до крај се задржа транспарентноста во спроведување на Програмата.

2. Безбедност

Со оглед на фактот дека спроведувањето на кампања од ваков обем е директно изложено на можни злоупотреби од страна на корисниците и продажните места, основен предизвик во организацијата на Програмата беше како да се осигури безбедност на сите учесници во Програмата вклучувајќи го издавачот на ваучерите, односно Владата на РМ, дистрибутерите/факултетите, продажните места и крајните корисници.

За таа цел беше креирана веб апликација за обезбедување заштита од нелегални активности над ваучерите како замена, фалсификување, репродукција, повторно користење на ваучерите, како и заштита од отфрлање или побивање на одговорност.

Веб апликацијата овозможи електронско управување и мониторирање на целокупниот тек на движење на ваучерите во промет, преку електронско внесување и евиденција на издадени ваучери, проверка на идентитет на внесени корисници и мониторирање на искористеност на ваучерите. Веб апликацијата користеше безбедносен стандард (SSL), криптографски протокол со кој се гарантира безбедна размена на податоци преку интернет.

На овој начин, преку автоматизиран мониторинг над ваучерите во промет се обезбеди максимално електронско ниво на заштита од било каква злоупотреба на ваучерите кое не би можело да се постигне ниту со најсовремените машини за печатење.

3. Едноставност

Една од основните особини на Програмата за доделување на вредносни ваучери е нејзината едноставност, изразена низ лесно разбирливата законска поставеност на правилата за учество како и можноста за брзо и ефикасно искористување на бенефитите кои истата ги нуди без поголеми бирократски процедури за стекнување право на учество како за студентите така и за ИТ компаниите.

Исто така, веб апликацијата која беше користена од страна на факултетите и ИТ компаниите за управување и мониторинг над ваучерите во промет, е лесна и едноставна за користење (изработена како обичен формулар за пополнување) со цел за полесно рабирање на начинот на функционирање на системот на валидација на ваучерите. На овој начин требаше да се постигне поголема доверба во ефикасноста и ефективноста на системот од страна на корисниците и да им се олесни работата при доделување и реализација на ваучерите. Сепак и покрај крајно поедноставената веб апликација, поради непочитување на основните правила за нејзино користење од страна на факултетските служби, се појавија одделни проблеми кои ја нарушија ефикасноста на Програмата и резултираа со зголемени ангажмани за тимот за подршка на Владата на РМ за овозможување успешна реализација во целост, околности кои подетално ќе бидат објаснети на крајот од извештајот каде укажуваме на клучните проблеми и пречки во Програмата.

► Организација

Целокупната организација и координација на Програмата беше извршена од страна на Владата на РМ, а спроведувањето на Програмата беше во соработка со сите високообразовни установи (државните и акредитираните приватни факултети) во Република Македонија, како и сите ИТ компании во земјава кои изразија интерес за учество во Програмата. Во продолжение следува објаснување на улогата на секој од учесниците во Програмата.

➤ Учесници

1. Издавач на ваучери

Издавач на вредносните бонови – ваучери е Владата на Република Македонија. Иницијативата и концептот за начинот на издавање на ваучерите произлегоа од страна на министерот за информатичко општество, а конкретната реализација беше извршена во соработка со Министерството за финансии и Министерството за образование и наука. Како издавач на ваучерите, Владата, односно инволвираните владини институции во меѓусебна соработка ги дефинираа подетално правилата и процедурите за спроведување на Програмата.

2. Дистрибутери на ваучери

Дистрибутери на ваучерите се сите високообразовни установи во РМ, односно сите факултети од државните универзитети во земјава, како и приватните универзитети акредитирани од страна на Министерството за образование и наука.

Факултетите како директни учесници во Програмата ги имаа следниве задачи:

- а) Прием на студентите и проверка дали ги исполнуваат со Законот пропишаните услови (редовни студенти, државјани на Република Македонија кои за прв пат се запишани во завршна година на студии во учебната 2007/2008 година), врз основа на службената евиденција која ја води факултетот и
- б) Дистрибуција на ваучерите на квалификувани студенти и внесување на издадените ваучери во веб апликацијата (Овој дел подразбира внес на податоци во апликацијата за сите студенти на кои им е издаден ваучер, поврзувајќи ги основните податоци за студентот со сервискиот број на ваучерот).

3. Продажни места

Само оние ИТ компании кои се регистрирани за дејности поврзани со трговија, одржување и поправка на компјутери и кои самоиницијативно пријавија учество во Програмата беа дел од истата.

Продажните места имаа задача да вршат проверка на донесените ваучери (проверката се вршеше врз основа на лична карта на студентот и сервиски број

на ваучер) и по извршената проверка да ги примаат ваучерите како учество во продажната цена при купување компјутер.

4. Крајни корисници

Сопственик на ваучерот кој може да го предаде истиот кај продавач во замена за определен производ (ПС или лаптоп) со што ја губи сопственоста над ваучерот.

Корисници на ваучери беа само редовни студенти, државјани на РМ кои за прв пат имаат запишано последна студиска година на било кој државен или приватен акредитиран факултет во земјава во академската 2007/2008 година, како и сите студенти кои се евидентирани како лица со хендикеп.

5. Тим за поддршка

Во Кабинетот на министерот без ресор за развој на информатичко општество беше формиран тим за поддршка на корисниците на веб апликацијата (факултетските служби и продажните места), кој нудеше поддршка во текот на работното време за сите проблеми при реализацијата на ваучерите.

➤ **Временски период**

Фазата на планирање во која се превзедоа подготвителните активности за спроведување на Програмата, се одвиваше во текот на септември и октомври 2007 година. Иницијалната идеја за временскиот период за доделување на ваучерите на студенти беше од октомври, почетокот на академската 2007/2008 година, па се до крајот на декември 2007 година, со што ќе се оставеше повеќе простор на фирмите за набавка на компјутерите, како и на студентите за избор каде ќе го реализираат својот ваучер. Сепак, поради дополнителните активности околу донесување на Законот за доделување на вредносните бонови – ваучери дојде до оддолговлекување на рокот за отпочнување со распределба на ваучерите на студентите, така што официјално, Програмата започна на 01.11.2007 и се спроведуваше до крајот на 2007 година, заклучно со 26.12.2007, со тоа што студентите имаа можност за искористување на ваучерите во продажните места најдоцна до 15 декември 2007.

Компаниите пак, *искористените ваучери заедно со копија од фискалната сметка и копијата од гарантниот лист со перформансите на купениот компјутер* (а по измените на Законот, *заедно со копија од договорот за купопродажба на компјутер кој ги содржи перформансите на продадениот компјутер*) ги доставуваа во Генералниот секретаријат на Владата на РМ за наплата најдоцна до 22 декември 2007 година, а наплатата можеа да ја извршат најдоцна до 26 декември 2007 година.

■ **Услови**

➤ **за студенти**

Постојат три услови кои студентите треба да ги исполнат за да земат учество во оваа Програма:

1. да бидат државјани на Република Македонија
2. да бидат запишани како **редовни** студенти во високообразовната установа на која студираат и
3. да бидат **за прв пат** запишани во последна студиска година во академската 2007/2008 година

Дополнително, Програмата се однесуваше и на сите студенти кои се евидентирани како лица со хендикеп.

Ова значи дека студентите кои не се државјани на РМ, апсолвентите, како и сите оние кои запишуваат последна студиска година по втор или трет пат не беа дел од Програмата.

➤ **за ИТ компании**

За да можат заинтересираните ИТ компании да земат учество во Програмата требаше да ги исполнат следните услови:

1. да бидат регистрирани за дејности поврзани со трговија, одржување и поправка на компјутери
2. да вршат продажба на компјутери со минимум перформанси:
  - Pentium 4 Celeron или AMD Sempron процесор
  - RAM 512
  - Задолжително присуство на NIC картица.

Целта на поставување на овие минимални технички спецификации е да се обезбеди задоволително ниво на квалитет на компјутерите во продажба. Ова значи дека строго беше забрането користење на ваучерите за купување на друга техничка опрема и поединечни компјутерски делови, со што спроведувањето на Програмата остана доследно на основната цел, односно зголемување на бројот на компјутери во употреба кај граѓаните.

➤ **Пријавување**

➤ **За студенти**

Сите заинтересирани студенти кои ги исполнуваа наведените критериуми се пријавуваа на своите факултети, каде по извршената идентификација (врз основа на број на индекс и лична карта) им беа врачени вредносните бонови - ваучерите од страна на факултетските служби.

Студентите кои беа квалификувани за учество во Програмата при подигањето на ваучерите пополнуваа формулар - образец за прием на ваучер за купување компјутер кој претставуваше потврда дека имаат подигнато ваучер.

➤ **За ИТ компании**

Сите заинтересирани ИТ компании регистрирани за дејности поврзани со трговија, одржување и поправка на компјутери требаше да пријават учество во Програмата **најдоцна до 6 ноември 2007**. Компаниите – кандидати пополнуваа соодветна пријава за учество и истата (заверена, со потпис и печат од фирмата) ја доставуваа

во Генералниот секретаријат на Владата на РМ. Кон пријавата беше потребно да се приложи и документ за регистрирана дејност од Централниот регистар на Република Македонија.

По завршувањето на рокот за пријавување на официјалната веб страна беше истакната и листата на ИТ компании – учесници во Програмата, во кои студентите можеа да ги реализираат ваучерите.

Тек на Програмата и резултати од Програмата

Подготвителните активности за отпочнување со реализација на Програмата се одвиваа во текот на септември и октомври кога меѓу другите оперативни активности, беше донесен и посебен Закон за издавање на вредносните бонови – ваучери, заради обезбедување легалност и регуларност во процесот на реализација на Програмата.

Во самиот Закон за издавање на вредносните бонови – ваучери беа утврдени начинот, постапката и роковите за одделните активности спроведени во рамките на Програмата:

- распределба на ваучерите на факултетите,
- доделување на ваучерите на студентите од страна на факултетските служби,
- реализација на ваучерите во продажните места и
- исплата на реализираните ваучери на ИТ компаниите.

Реализацијата на секоја од овие активности се одвиваше сукцесивно и тоа во две фази, поради потребата од доделување дополнителен број на ваучери на поголемиот број факултети, согласно на што беа направени и потребни измени во Законот за издавање на вредносни бонови – ваучери.

Во натамошниот дел на извештајов се прикажани резултатите од спроведената Програма по одделни активности и тоа од аспект на: 1. Покажаниот интерес за Програмата кај студентите, изразен низ бројот на распределени ваучери на студентите и 2. Ефективноста на Програмата изразена низ степенот на искористеност на ваучерите во продажните места.

I. Распределба на ваучерите по факултети

За реализација на Програмата за доделување на вредносни бонови – ваучери беа испечатени вкупно 15 000 ваучери од кои 10 000 во првата фаза (ноември 2007) и 5 000 ваучери во втората фаза (декември 2007).

Министерството за образование и наука како ресорно министерство согласно членот 12 од Законот беше вклучено во постапката за утврдување на вкупен број на студенти запишани за прв пат во завршните години на високообразованите установи во Република Македонија, како и на вкупниот број на лица евидентирани како студенти со хендикеп без разлика во која студиска година се запишани.

Согласно податоците добиени од страна на високообразованите установи и проверени од страна на Државниот просветен инспекторат, во првата фаза вкупниот потребен број на вредносни бонови-ваучери беше утврден во износ од 9.998 ваучери, од кои, од страна на факултетите беа подигнати 9.979 ваучери.

Со цел на сите студенти кои не добија ваучери, а кои го исполнуваат условот од Законот, односно се редовни студенти за прв пат запишани во завршната година на студии во учебната 2007/2008 година на високо образовните установи во Република Македонија, како и за сите студенти кои се евидентирани како лица со хендикеп да им се овозможи добивање на ваучери, се изврши измена и дополнување на Законот за издавање на вредносни бонови - ваучери.

Со измената на Законот се овозможи печатење, односно издавање на уште 5.000 ваучери. Вкупниот дополнителен број на вредносни бонови-ваучери кои беа побарани од страна на факултетите беше во висина од 3.787 ваучери, од кои 3 547 беа подигнати од страна на високообразовните институции во Министерството за финансии.

Предавање на ваучерите на факултетите

Примопредавањето на ваучерите на високообразовните установи Министерството за финансии го изврши во две фази во следниве периоди:

I фаза: од 1. 11. 2007 до 05. 11. 2007 година.

II фаза: од 30. 11. 2007 до 07. 12. 2007 година.

Вкупниот број на доделени ваучери на факултетите во двете фази е **13 526 ваучери**.

Предавањето на ваучерите се изврши врз основа на подготвена листа од Министерството за образование и наука според процентот на запишани редовни студенти за прв пат во завршната студиска година во учебната 2007/2008 година, во вкупниот број на запишани редовни студенти за прв пат во завршната студиска година во учебната 2007/2008 година на високо образовните установи во Република Македонија како и според бројот на сите студенти кои се евидентирани како лица со хендикеп во високо образовните установи во Република Македонија.

Постапката на предавање на вредносните бонови – ваучери по високо образовни установи се вршеше во просториите на Министерството за финансии помеѓу три овластени лица од страна на Министерството за финансии и три овластени лица од секоја високообразовна установа за што со секоја високообразовна установа поединечно беше составен и потпишан записник на примопредавање на вредносни бонови – ваучери.

Најголемиот број ваучери во вториот круг беа доделени на Правниот факултет, 1.369 ваучери или околу 40% од дополнително доделените ваучери беа доделени на овој факултет. Причината за големиот број на ваучери кои се распределија на овој факултет во втората фаза е поради пропустите кои беа направени во првата фаза на распределба, односно невклучување во програмата на сите студенти кои ги исполнуваат критериумите од страна на самиот факултет.

Од останатите факултети, поголем број ваучери во вториот круг отколку во првиот беа доделени на: Природно – математички факултет-Скопје, Рударско – геолошки факултет- Штип, Висока медицинска школа- Битола, Факултет за администрација и менаџмент-Битола и Факултет за биотехнички науки- Битола.

II. Доделување на ваучерите на студенти од страна на факултетските служби

Заеднички во првата и втората фаза на сите факултети беа доделени вкупно **13 526 ваучери** од кои беа подигнати 12.232 ваучери од страна на студентите или изразено во проценти, **90,4 %** од вкупно доделените ваучери на факултетите беа подигнати од страна на студентите.

III. Реализација на ваучерите во продажните места

Од вкупниот број на подигнати ваучери од страна на студентите 12.232 ваучери, во продажните места се реализирани **12.223 ваучери**, односно **99,4 %** од доделените ваучери на студенти или само 9 ваучери останаа неискористени. Од вкупниот број на реализирани ваучери пристигнати за наплата во Генералниот секретаријат, единствено 1 реализиран ваучер не беше исплатен, бидејќи истиот беше искористен за купување компјутер кој не ги задоволува предвидените минимални перформанси. Сите останати ваучери се исплатени во рамките на предвидениот рок, односно заклучно со 26 декември 2007 година.

Вкупно исплатените средства врз оваа основа за реализираните 12 222 ваучери е во износ од **150.330.600,00 денари**.

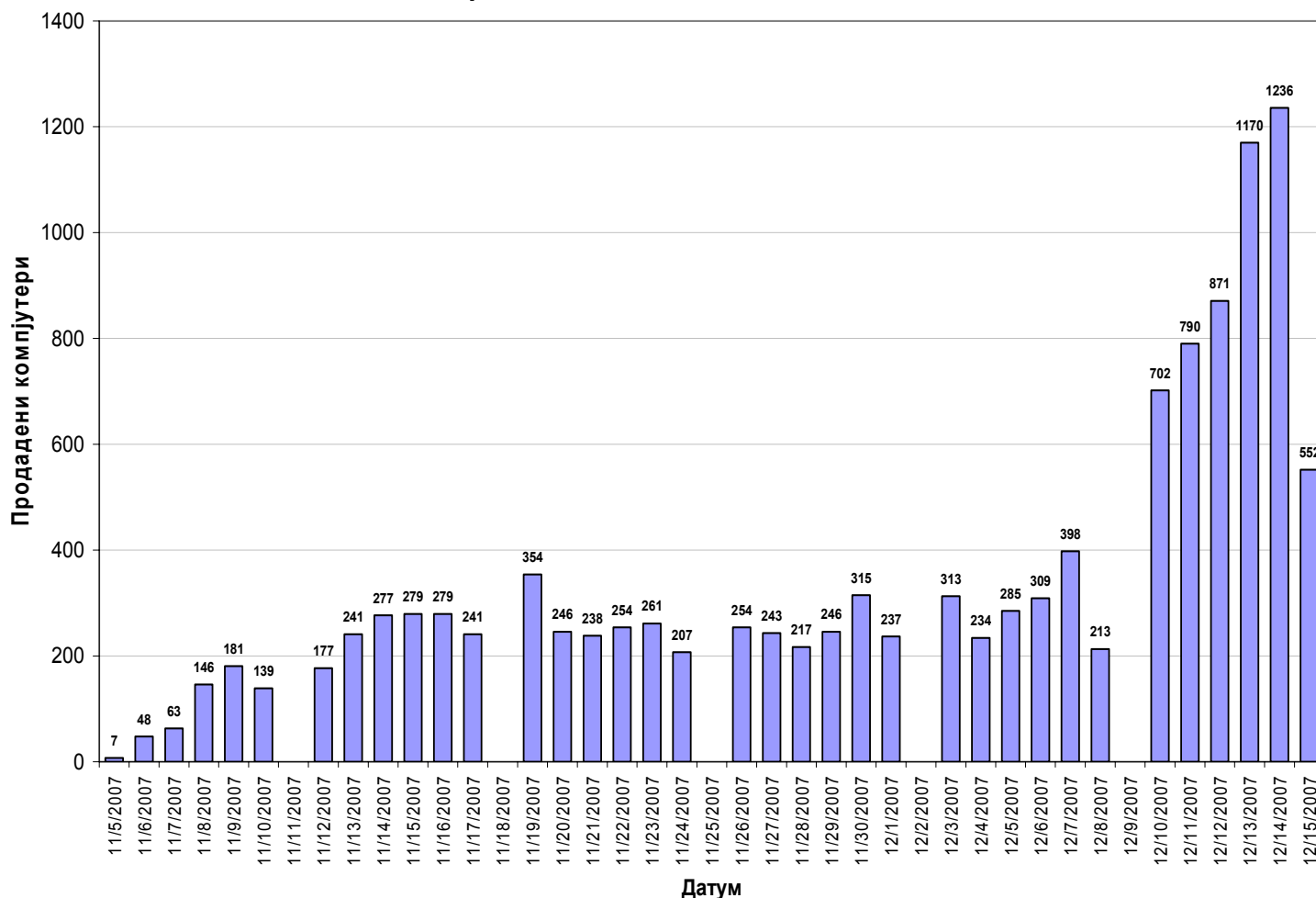
Динамика на продажба

Во графичкиот приказ подолу е прикажана динамиката на продажба во вкупниот период на траење на програмата од 01. 11. 2007 до 15. 12. 2007 година.

Продажбата на компјутерите била најслаба во првата недела од спроведување на Програмата кога се реализирани само 584 ваучери, односно 4,8% од вкупно реализираните ваучери, а најинтензивна продажба е остварена во последната (шеста) недела од траење на Програмата кога се реализирани вкупно 5 321 ваучери или дури 43, 53% од вкупно реализираните ваучери.

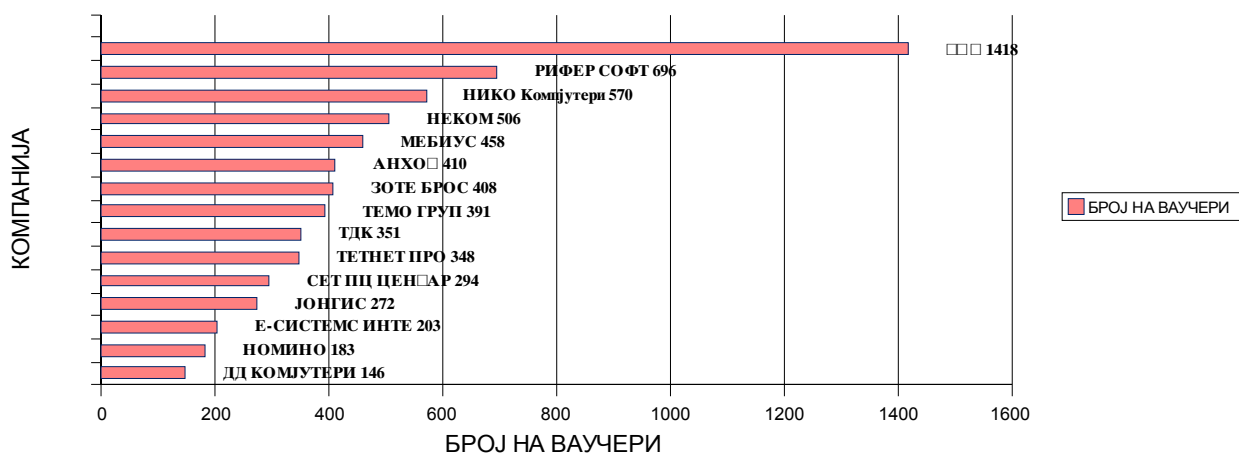
Продажба на компјутери во периодот од 01.11.2007 до 15.12.2007

Согласно член 6 став 2 од Законот, ваучерите се користеа за купување компјутери од субјектите, трговските друштва и трговци поединци кои се регистрирани за дејност поврзана со трговија, одржување и поправка на компјутери. Во програмата за доделување на ваучери се пријавија 218 ИТ компании, а преку 197 ИТ компании се реализираа ваучерите, односно овие 197 компании доставија фактури до Генералниот секретаријат за наплата на реализираните ваучери.

Во продолжение следува приказ на првите 15 компании на кои им припаѓа најголем процент од остварената продажба, односно околу 54 % од вкупно остварената продажба на компјутери со ваучери.

ИТ компании што оствариле најголема продажба

ИТ компанија со најголема продажба е **ДОО АМЦ компјутери** која има реализирано вкупно **1418** ваучери.

IV. Контроли над регуларноста на спроведување на Законот

Заради обезбедување регуларност во спроведување на Програмата, Државниот просветен инспекторат и Пазарниот инспекторат беа задолжени, почнувајќи од 15.11.2007 година, да отпочнат со проверка (инспекциска контрола) дали се почитуваат одредбите од Законот за ваучерите и постапката по него од страна на факултетите и од страна на ИТ компаниите и на две недели да доставуваат извештаи до Владата на Република Македонија.

Контролите на факултетите требаше да осигураат дека ваучерите се доделени согласно дефинираните услови и критериуми во Законот за ваучерите кои студентите требаше да ги исполнат за да бидат дел од Програмата.

Контролите на продажните места пак, требаше да осигураат наменско користење на ваучерите, односно дека истите се користени исклучиво за купување компјутери со перформанси дефинирани во Законот за ваучерите.

Постапувајќи по заклучокот на Владата на Република Македонија, Државниот просветен инспекторат и Пазарниот инспекторат извршија соодветни инспекциски контроли, при што не беа констатирани посебни забелешки на применување на одредбите на Законот.

V. Поништување на неискористените ваучери

Во член 16 од Законот за издавање на вредносни бонови-ваучери е утврдено дека неискористените вредносни бонови-ваучери Министерството за финансии и Министерството за внатрешни работи треба да ги поништат комисијски најдоцна до 10 јануари 2008 година.

Имајќи ја предвид оваа обврска од Законот, министерот за финансии формира комисија за поништување на ваучерите составена од 6 члена по 3 члена од секоја институција.

Комисијата за поништување на вредносните бонови-ваучери, изврши поништување на ваучерите два пати.

При првото поништување, кое се изврши на 10 јануари 2008 година, Комисијата со сечење поништи 2.709 ваучери.

Со оглед на тоа што во почетокот на годината дел од факултетите не работеа, четири факултети не извршија навремено враќање на неискористените ваучери, односно тие ваучерите ги вратија до 28 јануари 2008 година.

Поради тоа, на 28 јануари 2008 година се изврши повторно поништување на неискористените ваучери. Поништувањето го изврши Комисијата за поништување на вредносните бонови-ваучери во истиот состав, која поништи уште 59 ваучери.

Според тоа, вкупниот број на поништени ваучери изнесува **2.768 ваучери**.

2768-те поништени ваучери ги сочинуваат 1.216 ваучери кои не беа распределени по факултетите, 258 ваучери кои беа распределени на факултетите, но истите факултетите не ги подигнаа и 1.294 ваучери кои беа вратени од страна на факултетите поради немање интерес од страна на студентите да ги подигнат.

Проблеми при спроведување на Програмата

Согласно Упатството за начинот и постапката на издавање и користење на вредносните бонови-ваучери за купување на компјутери, од страна на Генералниот секретаријат на Владата на Република Македонија беше креирана веб апликација која обезбедува дигитална заштита на процесот за издавање и користење на ваучерите преку електронско следење на целокупниот тек на движење на ваучерите во промет.

Право на ограничен пристап и користење на оваа апликација им беше дадено на (најмногу три) лица од високообразовните установи и продажните места и тоа најдоцна до 15 декември 2007, односно крајниот рок за реализација на ваучерите во продажните места.

Процедурата на доделување на ваучерите на студенти од страна на факултетските служби предвидуваше:

1. Прием на документите (индекс и лична карта) од студентите
2. Проверка на квалификуваноста на студентот да добие ваучер
3. Одобрување и внесување на ваучерот во веб апликација
4. Доделување на ваучерот на студентот и пополнување на потребниот формулар за прием на ваучер

Во продолжение укажуваме на конкретните проблеми кои настанаа, поради незапазување на дефинираните процедури во доделувањето на ваучерите од страна на факултетските служби, како и други непредвидени проблеми кои резултираа со зголемени ангажмани за Владата на Република Македонија во постапката за обезбедување успешна реализација на доделените ваучери.

1. Основна неправилност која се појави во постапката за доделување на ваучерите кај голем број од високообразовните установи е тоа што ваучерите прво се доделуваа на студентите, а дури потоа се внесуваа во веб апликацијата.. На овој начин се нарушува целата постапка за доделување и следење на ваучерите во промет и се намалува функционалноста на веб апликацијата, бидејќи со оваа процедурална измена веб апликацијата не се користи за **проверка и одобрување за доделување на ваучери**, туку единствено за евиденција на доделените ваучери. Притоа кај одредени факултети, издадените ваучери не беа внесени во веб апликацијата долго време по отпочнување на реализација на истите во продажните места (поради доцнење или едноставно направен превид при внесување на податоци за студентите) така што, со ова задоцнување се оневозможуваше постапката за нивно понатамошно реализирање во продажните места. Како резултат на ова се појавија и реакции од страна на продажните места дека пристигнатите ваучери не можат да ги реализираат од проста причина што истите не се внесени претходно од страна на факултетските служби. Притоа, до факултетите беше испратено и потсетување за овој проблем и молба внесувањето на ваучерите во веб апликацијата да го завршат во најитен рок, обврска по која голем дел од нив долго време немаа постапено.

2. При внесување на податоците за студентот во веб апликацијата, полињата „број на индекс“ и „број на лична карта“ на студентот не се пополнуваа на стандардизиран начин (онака како што се наведени во самите документи), како резултат на што се создаваше дополнителен проблем за продажните места кои не успеваа да постигнат поклопување со податоците внесени од страна на факултетските служби и соодветно да го реализираат ваучерот. Во прилог на овој проблем е и фактот што внесувањето на податоците на многу факултети се вршеше со латинична поддршка и покрај тоа што во правилникот јасно е наведено внесувањето на податоци да се врши со кирилична поддршка. Проблеми од ваков тип се јавуваа кај повеќето факултети, сепак, во најголем број кај Државниот универзитет во Тетово, каде буквално се појавија грешки кај сите доделени ваучери.

3. Поради незапазување на процедурата за вршење паралелно одобрување на ваучерите во веб апликација и нивно последователно доделување на студентите, туку внесување на податоците во веб апликацијата врз основа на претходно подготвени листи на студенти кои добиле ваучер, се појавија и грешки од типот на внесување погрешни податоци за доделените ваучери (пр. внесување број на лична карта или индекс од друг студент, внесување сериски број на ваучер во поле за број на лична карта или обратно, и ред други грешни податоци) за кои беше потребна корекција директно во базата на податоци на веб апликацијата за да се овозможи натамошна реализација во продажните места.

4. Поради фактот што повеќе од половина од ваучерите беа реализирани во последната недела од спроведување на Програмата, кај голем дел од продажните места беше направен превид при внесување на реализираните ваучери во веб

апликацијата така што голем дел од ваучерите беа доставени за наплата, а невнесени во веб апликација што предизвика отежнување и пролонгирање на постапката за нивна исплата во Генералниот секретаријат.

Како заклучок на сите овие проблеми сакаме да потенцираме дека поради несериозноста во спроведување на Програмата и непочитување на поставените процедури и принципи од страна на факултетите, беше доведен во прашање и кредибилитетот и сериозноста на самата Влада како институција пред очите на студентите меѓу кои се појави перцепција на постојано менување на правилата на учество во Програмата што во голема мера го намали позитивниот ефект кој во почетокот се постигна меѓу студентите со објавување на Програмата.

Сепак, со последните законски измени за спроведување на оваа Програма беа надминати и овие проблеми за што говорат и позитивните критики добиени на официјалниот e-mail за Програмата.

Заклучок

Целта на овој извештај е да се информира јавноста за релативно високиот степен на успешност во спроведувањето на Програмата за доделување на вредносни бонови - ваучери, но воедно и да послужи како пример на успешна приказна за Владите на други земји кои се заинтересирани за спроведување на програми од ваков тип. Прикажаниот концепт, идејата и мотивите за спроведување на Програмата, статистичките податоци за успешноста на Програмата и проблемите со кои се соочи Владата при реализацијата, се надеваме ќе ги поттикнат и другите земји да имплементираат вакви иницијативи, а воедно ќе им помогнат во дефинирањето на посоодветни процедури и постапки за конкретна реализација кои би ги довеле до посакуваните резултати преку најоптимално користење на ресурси.

Во продолжение следува *кратко резиме* на најважните резултати од Програмата:

1. Од вкупниот број на испечатени ваучери кои беа во висина од **15.000** парчиња, **13.526** ваучери беа распределени по факултетите а **12.232** ваучер беа подигнати од студентите, 12.223 од подигнатите ваучери од студентите беа реализирани во продажните места, додека пак **2.768** ваучери беа поништени како неискористени.
2. Вкупно исплатените средства за реализираните ваучери е во износ од **150.330.600,00 денари**.
3. Во Програмата за доделување на ваучери се пријавија **218 ИТ** компании, а преку **197 ИТ** компании се реализираа ваучерите.
4. **54 %** од вкупно остварената продажба на компјутери со ваучери беше извршена во **15** компании.
5. ИТ компанија со најголема продажба е **ДОО АМЦ компјутери** која има реализирано вкупно **1418 ваучери**.
6. Програмата се спроведуваше во период од **6** месеци, при што продажбата на компјутерите беше најслаба во првата недела кога се реализирани само **584 ваучери** односно **4,8%** од вкупно реализираните ваучери, а најинтензивна продажба е остварена во последната (шеста) недела кога се реализирани вкупно **5 197 ваучери** или дури **42, 96%** од вкупно реализираните ваучери.